

Termín „kartografie“

Termín kartografie má svůj původ v řečtině. Jedná se o složeninu vzniklé kompozicí dvou výrazů. Slovo „chartés“ označovalo list papýru¹. Druhý termín „graphein“ se překládá jako rýt nebo psát.

Ačkoli řecký původ může odkazovat do období antiky, skutečnost je poněkud jiná. Slovo kartografie je poměrně mladé, pochází totiž až z 19. století. Autorem termínu kartografie je podle tradičního pojetí portugalský učenec Manuel Francisco de Barros e Sousa, hrabě ze Santeremu. Ten ve svém díle „Essai sur l'histoire de la cosmographie et de la cartographie“ vydaném v roce 1849 označil „studium veškerých map“ jako obor nazvaný kartografie. Webová stránka „How old is the word Cartography?“ (van der Krogt, 2006) uvádí jako datum vydání výšeuvedené publikace rok 1839. Tento zdroj dokonce tvrdí, že výraz kartografie byl znám již o minimálně deset let dříve. Konkrétně se objevil v létech 1828-1829, kdy se ve francouzštině již vyskytovaly pojmy cartographie, cartographique (viz Bulletin de la Société de Géographie T. 12, N° 80, 1829) a také v němčině již existovaly výrazy Kartograph, kartographisch (viz referát presentovaný Carlem Ritterem v roce 1828²). Angličtina se s termínem kartografie (cartography) poprvé setkává až v roce 1840. Na konci 19. století slovník Oxford English Dictionary pod pojmem kartografie rozumí „the drawing of Charts or Maps“ (kreslení fyzických a námořních map). Význam slova kartografie je detailněji popsán v kapitole Definice kartografie.

---

1 Z tohoto výrazu bylo odvozeno i latinské slovo „carta“.

2 Carl Ritter dokonce používal výrazy odvozené ze slova kartografie již kolem roku 1820.

Ilustrace 1: Hrabě de Santarém

(zdroj

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f7/Manuel_Francisco_de_Barros_e_Sousa_Carvalhosa_viscount_of_Santarém.jpg)

Ilustrace 2: Carl Ritter (zdroj

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/ac/Carl_ritter.jpg)

Text zabývající se historií slova kartografie byl vytvořen na základě publikací (Frenz, 2005) a (van der Krogt, 2006).

Další informační zdroje

- Sališcey, K.A., "Wie alt sind die Begriffe Karte und Kartographie?" Petermanns Geographische Mitteilungen 123 (1979): 65-68.
- Koeman, C.: Hoe oud is het woord kartografie? Geografisch Tijdschrift, 8, Groningen 1974/3. pp. 230-231.
- Německé, francouzské, anglické slovníky z 19. století.
- Etymologické slovníky. (van der Krogt, 2006)

Otázky

---

1. Proč byl termín „kartografie“ vytvořený až v 19. století, ačkoli se jedná o slovo zkonstruované ze dvou řeckých slov a navíc kartografie jako vědní obor (nikoli samostatný) byla známa již v antickém Řecku?
2. Proč slovo „kartografie“ vzniklo v době, kdy ještě kartografie nebyla samostatnou vědou?

Použitá literatura a jiné zdroje

Webové stránky

Frenz, T. (2005). Tutorium k historické kartografii. [cit. 8.12.2009]. URL: <http://www.phil.uni-passau.de/histhw/tutcarto/czech/index-frames-cz.html>.

van der Krogt, P. (2006). How old is the word Cartography? [cit. 21.11.2009]. URL: <http://mailman.geo.uu.nl/pipermail/maphist/2006-May/007315.html>.